

17.9.2003

1551/4/02

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Juha Niemelä

**SOTILASTAPATURMA-ASIAN KÄSITTELYAIKA JA
ASiantuntijalääkärin lausunnon hankkiminen (seloste)**

Kantelija arvosteli Valtiokonttorin menettelyä sotilastapaturma-asiassaan. Hän kertoi hakeneensa korvausta jo vuoden 2001 alussa. Kantelijan mukaan hänen asiansa oli vielä kesäkuussa 2002 käsiteltävänä Valtiokonttorissa. Valtiokonttori antoi kantelijalle korvauspäätöksen 10.7.2002. Asiakirjoista kävi kuitenkin ilmi, että Valtiokonttorin asiantuntijalääkäri oli ottanut kantaa kantelijan korvausasiaan vasta 6.8.2002 eli noin kuukausi annetun päätöksen jälkeen.

Valtiokonttori on katsonut käsittelyn viipymisen syynä olleen yksinomaan sen, että asian käsittelyssä on ollut niin suuri määrä hakemuksia käsiteltävänä, ettei hän ole voinut hallita kaikkien hakemusten tilannetta.

Valtiokonttori ja kantelijan asiaa käsitellyt lakimies ilmoittivat, että Valtiokonttori asettavaa korvauskäsittelyssään asiat tapausryhmäkohtaiseen kiireellisyysjärjestykseen. Hakemuksista ratkaistaan käytännössä ensin ne, joissa tullaan sotilastapaturman tai palvelussairauden aiheuttaman työkyvyttömyyden johdosta maksamaan korvauksia. Kantelijan hakemus ei lakimiehen arvion mukaan kuulu tähän ryhmään.

Valtiokonttori toteaa asian käsittelijän poikenneen asiassa laissa vahvistetusta menettelystä, kun käsittelijä oli ensin tehnyt päätöksen ja vasta sen jälkeen hankkinut asiantuntijalääkärin kannanoton asiaan. Valtiokonttori arvelee, että menettelyyn olisivat vaikuttaneet se, että asiasta oli tehty kantelu ja että hakemuksen käsittelyn oli jo viipynyt. Hakemuksen käsitellyt lakimies on selityksessään ilmoittanut pitäneensä korvausasian ratka isua niin selvänä, ettei hän ollut katsonut aiheelliseksi pyytää asiantuntijalääkärin lausuntoa ratkaisua annettaessa. Hän halusi kertomansa mukaan kuitenkin varmistaa sen, että kantelijan sairaus oli diagnostisoitu oikein ja ettei sanottu sairaus oikeuttanut sotilastapaturmalain mukaiseen korvaukseen, minkä vuoksi hän hankki asiaan vielä asiantuntijalääkärin lausunnon.

Oikeusasiamies Paunio totesi kannanottonaan seuraavan.

Korvaushakemuksen käsittelyaika

Perustuslain mukaan asiat on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä. Tapaturmalaisissa on lisäksi asetettu vakuutusyhtiöille velvollisuus antaa korvausasiassa päätös viimeistään kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun yhtiö on saanut tarvittavat selvitykset.

Kantelijan korvaushakemuksen käsittely kesti siis noin 1,5 vuotta. Käsittelyaika ylitti myös selvästi sotilastapaturma-asioiden keskimääräisen käsittelyajan, joka oli kesäkuussa 2002 noin 40 vuorokautta.

Oikeusasiamies katsoi, että käsittelyaika oli ollut niin pitkä, ettei sitä voinut selittää edes hakemusten suurella määrällä. Oikeusasiamiehen mukaan hakemuksen käsittelyn viivästyminen syy ei selvinnytkään annetuista selvityksistä. Hän piti ilmeisenä, että kantelijan korvaushakemus oli unohtunut muiden asioiden joukkoon. Valtiokonttori ei lausunnoissaan ainakaan viittaa siihen, että hakemuksen käsittely olisi edennyt hallitusti ja tullut ratkaistavaksi omalla vuorollaan. Hakemuksen käsittelyn viivästyminen tuli oikeusasiamiehen mukaan Valtiokonttorissa ilmi vasta kesäkuussa 2002 kantelijan laatimaan kanteluun liittyvän selvittelyn yhteydessä.

Oikeusasiamies katsoi, että korvaushakemuksen käsittelystä vastannut lakimies oli syyllistynyt huolimattomaan menettelyyn asian käsittelyssä. Arvioidessaan hänen menettelynsä moitittavuutta oikeusasiamies otti kuitenkin ottaen huomioon hänellä käsiteltävänä olleiden hakemusten suuren määrän.

Oikeusasiamies korosti lisäksi, että Valtiokonttori on vastuussa siitä, että sen käsittelijät kykenevät käsittelemään korvausasiat viivytyksettä ja että Valtiokonttori kykenee ratkaisemaan korvausasiat laissa asetetun määräajan kuluessa. Tämän velvollisuutensa se oikeusasiamiehen mukaan laiminlöi kantelijan hakemusta käsitellessään.

Valtiokonttori ilmoitti lausunnoissaan toimenpiteistä, joilla se oli saanut sotilastapaturma-asioiden keskimääräistä käsittelyaika lyhentymään siten, että se oli heinäkuussa 2003 enää 23 päivää. Käsittelyajoissa olikin siis tapahtunut myönteistä kehitystä.

Oikeusasiamies kiinnitti Valtiokonttorin huomiota myös toimivan asianhallintajärjestelmän tärkeyteen. Valtiokonttorista oli ilmoitettu, että sen käytössä oleva asianhallintajärjestelmä tuottaa listan käsittelemättömistä hakemuksista. Järjestelmä ei ollut kuitenkaan kyennyt estämään kantelun hakemuksen käsittelyn unohtumista. Oikeusasiamies katsoikin, että silloin, kun käsiteltävänä on suuri määrä hakemuksia, olisi tärkeää, että asianhallintajärjestelmästä olisi vaikeuksitta nähtävissä, mikäli jonkin hakemuksen käsittely viivästyy kohtuuttomasti. Esimerkiksi useissa muutoksenhakuasteissa käytössä olevat niin sanotut rästiliistat tai vastaavat ehkäisevät oikeusasiamiehen mukaan asian käsittelyn unohtumisen. Hakemuksen tulisi poistua näiltä listoilta vasta sen jälkeen, kun se on ratkaistu. Tässä suhteessa Valtiokonttorin asianhallintajärjestelmä ei oikeusasiamiehen mukaan toiminut ainakaan kantelijan asiassa tyydyttävällä tavalla.

Asiantuntijalääkärin osallistuminen asian käsittelyyn

Tapaturmavakuutuslain 41 d §:n mukaan laillistetun lääkärin on osallistuttava asian käsittelyyn ja merkittävä kannanottonsa asiakirjoihin, jos vakuutuslaitoksessa käsiteltävä korvausasia koskee lääketieteellisen seikan

arviointia. Lainkohtaa koskevassa hallituksen esityksessä (HE 227/1996) todetaan säännöksen tarkoituksena olevan taata tarpeellisen lääketieteellisen asiantuntemuksen käyttö korvausratkaisuja tehtäessä. Esityksen mukaan lääkärin päiväyksellä varustettu merkintä voitaisiin tehdä esimerkiksi asian käsittelykansioon.

Oikeusasiamies piti selvänä, että asiantuntijalääkärin kannanotto asiaan on hankittava ennen korvausasian ratkaisemista.

Oikeusasiamiehen mukaan asiaa käsitelleen lakimiehen selitys oli tältä osin epäjohdonmukainen. Yhtäältä hän ilmoitti pitäneensä asiaa niin selvänä, ettei lääkärin kantaa asiaan tarvita, mutta toisaalta hän kuitenkin varmisti asiantuntijalääkäriltä sen, oikeuttiko kantelijan sairaus korvaukseen.

Oikeusasiamies korosti, että kantelijan asia oli edellyttänyt lain mukaan lääketieteellisen arvion tekemistä ja hänelle annetussa päätöksessä oli myös arvioitu lääketieteellisiä seikkoja. Tapaturmavakuutuslain edellä mainitun lainkohdan mukaan tällainen arviointi asiaan on oikeusasiamiehen mukaan hankittava laillistetulta lääkäriltä, jonka on myös osallistuttava asian käsittelyyn ennen ratkaisun antamista.

Oikeusasiamiehen mukaan säännös ei myöskään anna vakuutuslaitoksille tai korvausasioiden käsitteijöille harkintavaltaa sen suhteen, millaisissa lääketieteellisen seikan arvioinneissa lääkärin kannanottoa edellytetään. Säännöksen ehdoton muoto on oikeusasiamiehen mukaan myös perusteltua, sillä säännös on laadittu korvauksenhakijoiden oikeusturvan takeeksi.

Näin ollen myös asiaa käsitelleen lakimiehen olisi tullut hankkia ensin asiantuntijalääkärin lausunto kantelijan korvausasiaan ja antaa vasta sen jälkeen päätös asiassa.

Toimenpiteet

Oikeusasiamies huomautti asiaa käsitellyttä lakimiestä lainvastaisesta menettelystä asiantuntijalääkärin lausunnon hankkimisessa. Lisäksi oikeusasiamies saattoi hänen tietoonsa käsityksensä hakemusten huolellisesta ja viivytyksettömästä käsittelystä.

Oikeusasiamies saattoi Valtiokonttorin tietoon käsityksensä Valtiokonttorin vastuusta hakemusten viivytyksettömän käsittelyn toteuttamisessa sekä toimivan asianhallintajärjestelmän tärkeydestä.